

*Historia parafii
Pw. Najświętszego Serca
Pana Jezusa*

Die heilige Herz-Jesu-Kirche

Dzieje kościoła i parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gryficach

Na Pomorzu Zachodnim, w tym także w Gryficach, Kościół Katolicki, który rozkwitał przez cztery wieki, zaczął zamierać z chwilą, gdy na Sejmie w Trzebiatowie w roku 1534 książęta pomorscy, Barnim IX i Filip ogłosili protestantyzm religią panującą. Jak podają Źródła, niespełna rok po sejmie trzebiatowskim wypędzono z Gryfic Franciszkanów, a ich kościół zamieniono na skład towarów, natomiast ostatni proboszcz kościoła Mariackiego umiera w roku 1541. Na kilka wieków, aż do roku 1914, Gryfice straciły parafię katolicką.

Katolicyzm poczyna odradzać się na Pomorzu w XVIII wieku, a daje o sobie znać w okolicach Gryfic w II połowie XIX wieku, jako niewielka diaspora.

Do gryfickiego garnizonu, w którym znajdowali się również żołnierze wyznania katolickiego, co pewien czas przyjeżdżał kapelan wojskowy ze Szczecina. W samych Gryficach i w dorzeczu Regi mieszkała pod koniec XIX wieku niewielka liczba katolików. Mieli oni swoją parafię, najpierw w Koszalinie, a od roku 1889 w Kołobrzegu, przy kościele pw. Św. Marcina. Z tego kościoła przyjeżdżał kapłan w okolice Gryfic. W roku 1912 odprawiane były msze św. w Rybokartach, w tym samym roku, 13 maja odprawiona została, pierwsza od czasów reformacji, katolicka msza święta w Gryficach... w szopie przystosowanej do liturgii przy obecnej ulicy Nowy Świat (obok kościoła NSPJ).

Liczba katolików w pierwszych latach XX wieku kształtowała się różnie: raz było ich mniej, raz więcej. Zaistniała potrzeba utworzenia parafii w Gryficach. Tak też się stało. 28 grudnia 1914 roku została erygowana samodzielna parafia pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa z filią w Nowogardzie i Płotach. W roku następnym, od 4 czerwca, w Gryficach osiadł na stałe ksiądz katolicki. Następuje systematyczny rozwój parafii. Korzystanie z prowizorycznej kaplicy na odprawianie nabożeństwa staje się utrudnione, gdyż przybywa coraz więcej wiernych. Z samych Gryfic na nabożeństwa przychodziło około 100 osób. Zakupiono więc parcelę z myślą o budowie kościoła. W roku 1929 był już gotowy plan budowy kościoła opracowany przez architekta z Berlina – J. Daniel. Pobudowano dom parafialny, plebanię, a 3 lipca 1930 roku nastąpiło wmurowanie kamienia węgielnego pod kościół. Przy pomocy stowarzyszeń katolickich, jakie istniały w Niemczech, a które wspierały tworzenie się parafii, zbudowano kościół i 16 listopada 1932 roku nastąpiło jego poświęcenie. W tym czasie w powiecie gryfickim było 844 katolików, w tym 300 Polaków.

Wybudowany kościół NSPJ nosi znamiona stylu elektycznego. W budowlu świątyni daje się zauważyć niespójne koncepcje różnych myśli architektonicznych.

Pierwszym proboszczem kościoła NSPJ w Gryficach został ksiądz Edmund Wende, który uczestniczył w budowie świątyni. Zmarł 2 stycznia 1936 roku i został pochowany w dawnej kaplicy przy obecnym kościele. Drugim był ksiądz Wilhelm Abs, posługiwał w parafii do roku 1938, trzeci – ksiądz Karl Böhmer był proboszczem do roku 1945, w tym czasie był również kapelanem gryfickiego garnizonu.

Parafia NSPJ w Gryficach do roku 1945 należała do diecezji berlińskiej.

Zaraz po wojnie, chociaż parafia NSPJ istniała nadal, całe życie religijne Gryfic przeniesiono do bardziej reprezentacyjnego, dawnego zboru ewangelicznego, dawnego kościoła WNMP, a dzień 6.X.1945 roku przyjmuje się za datę rozpoczęcia pracy duszpasterskiej w Gryficach.

Wiele na to złożyło się przyczyn, iż kościół NSPJ nie był w pełni użytkowany. Przez ponad 30 lat (do roku 1977) nie była formalnie uregulowana nazwa parafii gryfickiej – bowiem kontynuowana była praca duszpasterska parafii NSPJ z kościołem „parafialnym” pw. WNMP. Ta kwestia została uregulowana dopiero dekretem biskupa szczecińsko-kamieńskiego Jerzego Stroby z dnia 10.08.1977 roku – erygującego parafię przy kościele WNMP w Gryficach.

Po reaktywowaniu parafii NSPJ, do 10.08.1977 roku proboszczem zostaje ksiądz Joachim Feński, który posługiwał w parafii do lipca 1993 roku.

Od 1 lipca 1993 roku kolejnym proboszczem został ksiądz Zygmunt Noga, który odnowił wnętrze świątyni i plebanii. Z inicjatywy proboszcza został przywrócony wygląd zewnętrzny i odrestaurowana została kaplica, w której pochowany został jej pierwszy proboszcz – ks. Edmund Wende.

Parafia pw. NSPJ jest jedną z najstarszych parafii katolickich w diecezji szczecińsko-kamieńskiej.

Najważniejsze wydarzenia w parafii (od 1977 roku)

- Remont kościoła (m.in. zmiana instalacji elektrycznej, rynien, przekładanie dachówki na blachę, wymiana pieców, wprowadzenie gazowego ogrzewania, dwukrotne malowanie kościoła, otynkowanie ściany szczytowej).
- Kapitałny remont plebanii (budynek z pierwszych lat XX wieku).
- Zakup i zawieszenie dzwonu (350 kg.).
- Wyposażenie prezbiterium w ołtarz, ambonkę, nastawę ołtarza Matki Bożej.
- Rozpoczęcie budowy kościoła filialnego e Przybiernówku (1986), pierwsza Pasterka (1992).
- Zaprowadzenie nowenny do Matki Bożej Nieustającej Pomocy (4.10.1978).
- Misje święte: 1982, 1990.

- *Uruchomienie kaplicy w gryfickim szpitalu (1.05.1983).*
- *Wprowadzenie Kopii Cudownego Obrazu z Gostynia Wlkp. z klasztoru oo. Filipinów (Obraz Matki Bożej Róży Duchowej)*
- *Nawiedzenie Kopii Cudownego Obrazu Pani Jasnogórskiej (IX. 1990)*

Obraz Matki Boskiej powrócił do kościoła

Początek życia religijnego przy kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gryficach bardzo ściśle złączony jest z historią kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w tejże świątyni.

Kiedy nowo wybudowany kościół poświęcił biskup berliński w dniu 16 listopada 1932 roku, zebrani w nim wierni podziwiali w bocznym ołtarzu wielkich rozmiarów obraz Matki Boskiej Częstochowskiej. Był on darem polskich robotników sezonowych i przemysłowych, którzy w owym czasie przebywali na ziemi gryfickiej. Było już w zwyczaju od wielu lat, iż wyjeżdżający z kraju polscy uchodźcy wieźli ze sobą małe obrazki z wizerunkiem Matki Boskiej, przed którym odmawiali pacierze tam, gdzie zawędrowali. Obrazek z matką Boską stanowił dla nich niejako ojczyznę, jej najmiłsze wspomnienie. Nic w tym dziwnego, że zapragnęli mieć taki obraz z Matką Boską w wybudowanym kościele w Gryficach – jedynym katolickim w promieniu 50 km.

W każdą niedzielę o godzinie 10:00, kiedy odprawiana była msza święta, wierni modlili się do Królowej Niebios, która podnosiła ich na duchu. Swoje prośby i życzenia, a także podziękowania przedkładali Matce Boskiej, nie tylko w czasie mszy świętej, ale również na nabożeństwach majowych, różańcowych i w dniu 3 Maja – polskim święcie narodowym.

Krótko jednak wierni wyciągali ręce i kierowali serca gorącej miłości ku Maryi w wizerunku Jasnogórskim, bowiem obraz został potajemnie usunięty z kościoła. Nastąpiły czasy przejmowania na Pomorzu Zachodnim władzy przez nazistów. Mimo, iż konkordat, zawarty 29 lipca 1933 roku, gwarantował katolickim bractwom religijnym oraz związkom, organizacjom i stowarzyszeniom nieskrępowaną działalność, to jednak nastąpiło niszczenie katolicyzmu. Rozwiązywano związki katolickie, konfiskowano ich mienie, rekwirovano wyposażenie kościołów. Represje wobec Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim nie ominęły kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gryficach, z którego usunięto obraz Matki Boskiej Częstochowskiej.

W sprawie usuniętego obrazu z kościoła nie odważył się interweniować ówczesny proboszcz ksiądz Edmund Wende, nie zawsze przychylny katolikom narodowości polskiej. Na nic zdały się też interwencje u władz niemieckich konsula polskiego ze Szczecina.

Pomimo, iż życie religijne w parafii NSPJ w Gryficach toczyło się nadal, do roku 1945; odprawiane były nabożeństwa, funkcjonowała biblioteka parafialna Związku św. Karola Boromeusza, zmieniali się proboszczowie, nie wrócił obraz Matki Boskiej Częstochowskiej na swoje pierwotne miejsce. Nie są potwierdzone, jak dotąd, żadne źródła, co do jego losów po usunięciu z kościoła.

Wspomnienia o obrazie Matki Boskiej Częstochowskiej odżyły na nowo z chwilą reaktywowania parafii w 1977 roku. Była wówczas okazja do czynienia spostrzeżeń o wystroju wnętrza kościoła parafialnego. Wśród wiernych uczestniczących w nabożeństwach byli i tacy, którzy z opowiadań innych osób wiedzieli o tym, że w kościele znajdował się obraz Matki Boskiej. Nie myślano wówczas o intronizacji kopii obrazu.

Dopiero w Jubileuszowym Roku 2000 z inicjatywy Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” Oddziału w Gryficach, z jego przewodniczącym Stanisławem Tapirkiem, przy aktywnej postawie księdza proboszcza kanonika Zygmunta Nogi oraz licznych parafian, postanowiono ponownie ufundować kopię obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej do kościoła NSPJ w Gryficach.

Historia powrotu Matki Boskiej w wizerunku Jasnogórskim przedstawiała się następująco: 11 maja 2000 roku, kopia obrazu została uroczystie przeniesiona w procesji do Kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze, gdzie podczas mszy świętej obraz został pobłogosławiony i nałożone zostały nad nim odpusty dla wiernych, którzy będą się przed nim modlić. Następnie obraz znalazł się w przygotowanej kaplicy w lokalu gryfickiego oddziału „Civitas Christiana”. W dniach 12 maja – 13 czerwca 2000 roku przed obrazem odbywały się nabożeństwa m.in. majowe, i różaniec maryjny.

W niedzielę 30 lipca 2000 roku z lokalu stowarzyszenia „Civitas Christiana” obraz wyprowadził Jego Ekscelencja biskup Jan Gądecki w uroczystej procesji ulicami Gryfic, z udziałem kompanii honorowej Wojska Polskiego i orkiestry Marynarki Wojennej, pocztów sztandarowych gryfickich organizacji, duchowieństwa, przedstawicieli władz powiatowych i gminnych oraz licznie zgromadzonych wiernych. Obraz na ramionach członków „Civitas Christiana”, Akcji Katolickiej i Żołnierzy Wojska Polskiego przeniesiono do kościoła NSPJ.

W imieniu przeora Jasnej Góry intronizacji obrazu dokonał o. Konrad Komor. W czasie intronizacji wizerunek Matki Boskiej umieszczony został na ścianie po lewej stronie ołtarza głównego. W ostatnich dniach roku liturgicznego, przed rozpoczynającym się adwentem obraz Matki Boskiej Częstochowskiej powrócił na swoje dawne miejsce, nad boczny ołtarz, z którego został usunięty w 1932 roku.

Die heilige Herz - Jesu - Kirche

Befindet sich zwischen der Nowy Świat und Górska-Straße. Das ist eine Pfarrkirche, die mit der entsprechenden Verordnung vom Bischof der Stettin - Kaminer Diözese Jerzy Stroba vom 10.08.1977 eingesetzt wurde. Der Bau fing am 30. Juli 1930 an. Die Kirche wurde vom Baumeister J. Daniel aus Berlin geplant.

Der Bau trägt eklektische Kennzeichen, hier kann man viele architektonische Stile bevorzugen.

Am 16. November 1932 wurde die Kirche geweiht.

Der erste Pfarre – Edmund Wende hat am Bau auch teilgenommen. Er ist am 2. Januar 1936 verstorben und ist in der Kirchenkapelle begraben worden.

Weiter kamen: Probst Wilhelm Abs bis 1938, Karl Böhmer bis 1945. In Jahren 1945 – 1977 nach dem Anschluss der Stadt Greifenberg in die VR Polen war die Kirche geschlossen.

Nach dem reaktivieren der Pfarre seit September 1977, kam der Probst Joachim Feński (bis Juli 1992) dann Zygmunt Noga, der bis heute die Pfarre führt.

Rysunek 1. Kaplica Katolicka, stan z 1914 roku.

Rysunek 2. Kościół pw. NSPJ, stan z 1993 roku

Rysunek 3. Kościół pw. NSPJ, stan z 2000 roku

Bibliografia

1. *Dr Cieśliński, Antoni, Z biegiem Regi, Nr 12/1993, Dzieje kościoła i parafii NSPJ w Gryficach.*
2. *Dr Cieśliński, Antoni, Ziemia Gryficka 1993, Nr 4 (1993), Kościół katolicki na ziemi gryfickiej, Szczecin – Gryfice 1993, [s. 106-107]*
3. *Dr Cieśliński, Antoni, U progu nowego stulecia, Obraz Matki Boskiej powrócił do kościoła, Gryfice, 2000*
4. *Dr Cieśliński, Antoni, Gryfice w pocztówkach, Gryfice 1996? [s. 41]*

Opracowanie:

Leszek Wójcikiewicz

Fotografie:

Fot. 1. Z archiwum MBP

Fot. 2 Maciej Tylewski, Gryfice w pocztówkach, Gryfice, s. 41

Fot. 3 U progu nowego stulecia, s. 1

Projekt graficzny:

Leszek Wójcikiewicz

Skład i druk:

Miejska Biblioteka Publiczna w Gryficach

Miejska Biblioteka Publiczna w Gryficach

ul. Wojska Polskiego 23

72-300 Gryfice

091-384-26-28 Fax. 091-384-53-25

www.biblioteka.gryfice.eu

biblioteka@biblioteka.gryfice.eu